

ÖZGÜR DÜŞÜNCE DİVANI

VAN İLİ ÇEVRE SORUNLARI ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

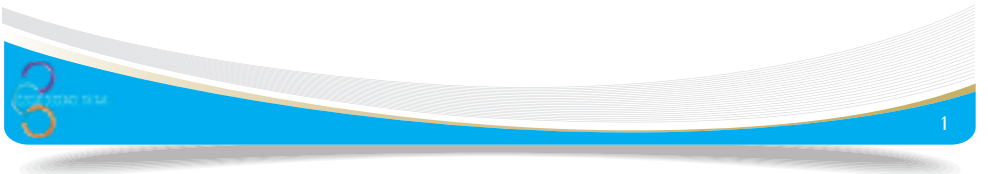
ÖNSÖZ

Van Ticaret ve Sanayi Odası'nın ilin ekonomik, sosyal, kültürel sorunlarını farklı bir bakış açısıyla değerlendirmek amacıyla sekreteryasını yürüttüğü ve eğitimden, sağlığa, ekonomiden, basına birçok farklı alanda faaliyet gösteren kişilerin içinde yer alarak oluşturduğu "ÖZGÜR DÜŞÜNCE DİVANI" İlimizin ve bölgemizin en önemli sorunlarından biri olan çevre konusunu gündemine alarak değerlendirmelerde bulunmuştur. Değerlendirmeler neticesinde ortaya çıkan görüş ve önerilere başlıklar halinde yer verilmiştir.

İlimizin çevre alanındaki mevcut durumu ile yaşanan sorunların çözümüne yönelik ana maddeler üzerinde belirlenen konuların çözüme kavuşmasına yönelik atılacak adımlar daha sağlıklı bir çevre yapısının oluşmasına katkı sunacaktır.

Saygılarımızla

ÖZGÜR DÜŞÜNCE DİVANI

EKOLOJİ (ÇEVRE)

Canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdüğü dış ortama çevre (EKOLOJİ) denir. İnsanlar başta fizyolojik ihtiyaçları olmak üzere tüm ihtiyaçlarını etkileşim içinde oldukları çevreden karşılarlar. Diğer bir ifade ile insan, gelişme, kalkınma ve daha iyi standartlarda yaşama adına sürekli olarak çevreyi sömürmekte ve bununla beraber doğal kaynaklar üzerindeki insan baskısı giderek artmaktadır. Artan sömürme hızı karşımıza çevre sorunları adı verilen bir dizi bozulmayı çıkarmaktadır. Dünya sağlık örgütü (WHO), önlenabilir çevresel tehlikeler yüzünden her yıl 13milyon kişinin hayatını kaybettiğini bildiriyor. Günümüzde etkin olan çevre sorunları: hava, su, toprak kirliliği, bitki örtüsünün tahribi, toprak erozyonu ve çölleşme, radyoaktif kirlilik, manyetik dalga kirliliği, uzay kirliliği, görüntü, tarihi ve kültürel eserlerin tahribidir.

Artan çevre sorunlarına tepki olarak oluşan duyarlılığının gelişimiyle birlikte çevre hakkı 1970'ler de hukuksal güvenceler kazanarak uluslararası anlaşma ve belgeler de yer almaya başlamış olsa da yasaların yetersizliği ve işlevsizliği halen sürmektedir.

VAN'DA ÇEVRE SORUNLARI:

Van ilinde artan nüfus ve bu nüfusun kalkındırılması çabaları doğal kaynaklar üzerinde yoğunlaşarak çevre sorunlarının artmasına neden olmaktadır. Şu an ilimizde kentsel ve kırsal alanda gözlenen en önemli çevre sorunu grubu olarak; atık yönetimi ve altyapı yetersizliğine bağlı olarak "Su, toprak ve hava kirliliği," sorunları görülmektedir. Bu grup gelişmiş ve gelişmekte o-

lan tüm kentlerde yoğun olarak görülen çevre sorunlarından. Etrafında yaklaşık bir milyon nüfus barındıran Van gölü gün geçtikçe kirlenmekte ve yaşam kalitesini tümenden etkileyebilecek sorunlara yol açmaktadır. Havzadaki kirletici kaynaklar; insan faaliyetleri sonucu oluşan bir potansiyele sahiptir. Havzada yer alan yerleşim birimleri ve bu birimlere ait kanalizasyon şebekeleri, atık su arıtma tesisleri, katı atıklar, küçük ve orta ölçekli sanayi işletmeleri ve tarımsal kirlilik, kirlilik kaynaklarını oluşturmaktadır.

İLİMİZ ÇEVRE SORUNLARINA İLİŞKİN TEMEL TESPİTLER

Van Gölü'nü kirleten kaynakların büyük bir kısmının insan kaynaklı olduğu tespit edilmiştir.

1- Söz konusu insan kaynaklı kirliliklerin evsel atıklar, endüstriyel atıklar olduğu ve bunların yerleşim birimlerinden geçen akarsular ve göle döküldüğü noktalarda arıtıma tabi tutulmayan kanalizasyon hatları aracılığı ile göle ulaştığı tespit edilmiştir.

2- Göle akan dere yataklarından inşaat amaçlı kum ve çakıl çıkarılması sonucunda oluşan kum ve toprağın göle taşınması sonucu Askıda Katı Madde miktarının artması ve buna bağlı olarak bulanıklık artışı oluşmaktadır. Bunun neticesinde gölün alt tabakalarına yeterince güneş ışınlarının ulaşmaması sebebiyle dip kokuşmanın artma olasılığı artacaktır.

3- Göl, bataklık, sulak alan, vb. su noktalarının, fiziksel ve kimyasal davranışlarını, bölgenin jeolojik, tektonik, hidrolojik ve hidrojeolojik özelliklerinin yanı sıra iklimsel ve çevresel faktörler kontrol etmektedir. Alanda meydana gelen iklimsel olaylar, gölü besleyen su kaynaklarının kimyasal özelliklerini etkilemekte dolayısı ile gölün kimyasal özelliklerini de değiştirmektedir.

4- Van ilinde su kirliliği ciddi boyutlara ulaşmış ve gittikçe suyun kirlilik yükünün arttığı gözlemlenmiştir. Su kaynaklarının kirlenme nedenleri öncelik sırasına göre evsel atıklar katı atıklar ve zirai atıklardır. Şehir merkezi ve ilçelerin atık sularının %80 ini arıtmadan deşarj etmeleri hem yeraltı hem de yüzeysel suların kirlenmesine yol açmaktadır.

5- Van ilinin büyük problemlerinden bir tanesi de yanlış olarak depolanan katı atıklardır. Bu durum görüntü kirliliği görmezden gelinse dahi çevre ve insan sağlığı yönünden ciddi risk taşımaktadır.

6- İlimizde hava kirliliği de önemli çevre sorunlarından biri olup özellikle sosyo- ekonomik şartlardan dolayı ucuz fakat düşük kalorili kükürt oranı yüksek kömürlerin kullanılması, motorlu taşıt sayısının hızla artması ve az da olsa sanayi tesislerinin bacalarından atmosfere bırakılan istenmeyen maddeler hava kirliliğinin ana kaynakları olarak sıralanabilir. Bu sorunun oluşmasında toplumda bilinç eksikliği kaliteli yakıt temininde yaşanan zorlukları mali imkansızlıklar, kurumsal ve yasal eksiklikler gibi nedenlerin payı büyüktür.

7- Kıyı tahribi Van gölü çevresinde sıkça karşılaşılan bir kirlilik kaynağıdır. Göllerin kıyıları ile birlikte yaşayan bir ekosistem olduğu düşünülürse uzun vadede bu durum Van Gölü'nü olumsuz yönde etkileyecektir. Kıyı tahribi sonucu insanların gölle ilişkisi kopmakta ve gölden yararlanmaları engellenmektedir.

8- Sağlık kuruluşlarından kaynaklanan atıklar, evsel katı atıkların dışında havada, suda ve toprakta kalıcı özellik gösteren ve ekolojik dengeyi bozan atıklardır. Bu atıklar tehlikeli ve zararlı atık sınıfına girmektedir.

ÖNERİLER

1- “VAN ÇEVRE EYLEM PLANI” HAZIRLANMALIDIR

Van'ın resmi ve sivil tüm kurumları ortaklaştırılarak; Van çevre eylem planı hazırlanmalıdır. Başta Van Gölü havzası kirliliği olmak üzere tüm çevre faktörlerini (yeşil alan, geri dönüşüm, kent estetiği vb...) kapsayıcı ve sürdürülebilir şekilde hazırlanmalıdır.

Her yıl Van Gölü Havzasını koruma adı altında eylem planı açıklanmasına rağmen bugüne kadar koruyucu tedbirler sağlanmamıştır. Çevresinde yaklaşık 1 Milyon insanın yaşadığı Van Gölü için Çevre Belediyelerin bir araya gelerek oluşturdukları eylem planına ihtiyaç bulunmaktadır.

2- KURUMLAR ARASI KOORDİNASYON SAĞLANMALIDIR

Van'ın sürdürülebilir bir çevre planlamasıyla korunabilmesi için kurumlar arası koordinasyon ivedilikle sağlanarak Van'ın çevre eylem planı hazırlanmalıdır.

Bu paralel de başta Van Gölü'nün kirlenmesini engellemek ve gelecek nesillere daha temiz bir Van bırakmak için tüm kurumların bir araya gererek ortak çalışmalar yürütmesi gerekmektedir.

3-VATANDAŞLARDA ÇEVRE BİLİNCİ OLUŞTURULMALIDIR

Yerel düzeyde, su, toprak, hava, gürültü, görüntü gibi tehditlerin olması ilimizi olumsuz olarak etkilemektedir. Bu sorunların hepsi de aynı oran ve ağırlıkta önemlidir. Bu noktada , küresel ve yerel çevre sorunları konusunda herkes duyarlı olmalı ve üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirmelidir. Bu hususta kentte yaşayan herkese büyük görevler düşmektedir. Bu görevi yerine getirmek için hassasiyet yetmiyor, ilgili resmi ve sivil kurumların ortaklaşması sağlanarak, başta kurum çalışanları olmak üzere tüm vatandaşlara ekoloji eğitimleri verilerek ve çevre konulu çalıştaylar yapılarak çevrenin korunması bilincini oluşturmak gereklidir. Çevreye duyarlı vatandaşların çevre konusundaki tepki ve uyarıları yetkilileri harekete geçirme de etkili olacaktır.

4-GERİ DÖNÜŞÜM KONUSUNDA BİLİNÇLENDİRME ÇALIŞMALARI YAPILMALIDIR

Geri dönüşüm; kullanım dışı kalan geri dönüştürülebilir atık malzemelerin tekrar üretim süreçlerine kazandırılmasıdır. Her geçen gün artan üretim-tüketim döngüsünde geri dönüşüm zorunludur.

Geri dönüşüm neden önemlidir;

- Doğal kaynaklarımız korunur.
- Enerji tasarrufu sağlanır.
- Atık miktarı azalır.
- Ekonomiye katkı sağlar.

Geri dönüşüm işleminin uygulanabilmesi için kaynakta ayırma ve ayrı toplama yapılmalıdır. Bu kapsamda ilgili kurum ve gönüllülerle aracılığıyla herkese Geri Dönüşüm eğitimleri verilmelidir.

Geri dönüşümü sağlanan maddeler şunlardır: Cam, kağıt, plastik, pil, yağ, akümülatörler, e-

lektronik atıklar, organik atıklar vb..

5- AHIRLARIN ŞEHİR DIŐINA ÇIKARILMASI İÇİN ÇALIŞMALAR YAPILMALIDIR

Halkın sağlığı, kentin temizliği ve modern bir kent görünümünün gerekliliği olan ve yıllardır kanayan bir yara olan ahırların Şehir dıŐına taşınması hususu; organizeli, özverili ve ciddi çalışmaları sonucu mümkün olabilecektir.

Van kentini daha yaŐanabilir ve modern yerleşim birimi haline getirmek için gerekli çalıŐmaların yapılması kaçınılmazdır. Van merkezinde bulunan hayvan ahırları evre kirliliğine yol açtığı gibi hayvanların insanlarla i içe yaŐaması sağlık açısından uygun değildir. Hayvan ahırlarının hıfzıssıhha yasası, gıda yasası, evre yasası ve belediyelerin imar yasasına uygun yerlerde yapılması öngörülmektedir. Sonuç olarak kent içinde bulunan hayvan ahırlarının kent dıŐına çıkarılması hususu; besicileri ve hayvan üreticilerini mağdur etmeden muhatapların bir araya gelerek koordineli bir Şekilde bu sorun tartıŐılmalı ve çözüme kavuŐturulmalıdır.

6-ATIKLARIN YERİNDE BERTARAF EDİLMESİNE YÖNELİK ÇALIŞMALAR YAPILMALI, BU KAPSAMDA PİLOT BÖLGELER BELİRLENMELİDİR

Mevcut kirleticiler içerisinde katı atıklar, gerek özellikleri gerekse kaynakları açısından insanların kolay fark edebildiği atıklardır. Bu sebeple bertaraf edilmedikleri takdirde, insanların doğrudan karşılaştıkları kirleticiler olması nedeniyle halkın dikkatini daha çabuk çekmektedir. Katı atıkların, gözden uzak yerlere taşınmaları ile bu rahatsızlık azalmaktadır. Ancak gözden uzaklaştırılan fakat usulüne uygun bertaraf edilmeyen atıkların çevremizde meydana getirdiği zararlar kontrol edilemez ve geri dönülemez boyutlara varabilmektedir.

Bu sebeple katı atıkların çevreye ve insan sağlığına zarar vermeyecek şekilde toplanıp bertaraf edilmeleri gerekir. İlimizde pilot bölgeler belirlenerek özellikle Atıkların yerinde bertaraf edilmesi yönünde yapılacak çalışmalar kısa vadede olumlu sonuçlar doğuracaktır.

7-SİVİL TOPLUM KURULUŐLARI TARAFINDAN BİLİNÇLEN- DİRME ÇALIŞMALARI YAPILMALIDIR

İlin en önemli dinamikleri arasında yer alan Sivil Toplum Kuruluşlarının bir araya gelerek, çevre konusunda bilinçlendirme çalışmalarına destek vermesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda oluşturulacak komisyonlarla halkımızın geri dönüşüm, atıklar gibi konularda bilinçlendirilmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca okullarda çocuklarda çevre bilincinin geliştirilmesine yönelik çalışmalara yer verilmelidir.

8-DOĞALGAZA GEÇİŞ İÇİN İNSANLAR TEŞVİK EDİLMELİDİR

Çevre dostu yakıt olarak adlandırılan Doğalgaza geçiş konusunda yapılacak teşvik uygulamaları sürecin daha hızlı ilerlemesine neden olacaktır. Maliyetler nedeniyle doğalgaza geçiş sürecini tamamlamayan vatandaşlara sağlanacak maddi teşviklerle önemli bir gelişme sağlanacaktır.

9- KENTİN MİMARİSİNİN ESTETİĞİ SAĞLANMALIDIR

Van'ın mimarisinin kadın dostu, engelli dostu ve çevre dostu bir revizyona ihtiyacı vardır. Van'da günlük yaşamda zorluklara sebep olan kaldırımın olmadığı dar caddeler, aydınlatmanın yetersiz olduğu sokaklar, vb... eksiklerin telafisi için ilgili kurumların koordinasyonu sağlanarak kent estetiği planlaması uygulamaya konulmalıdır.

10-SOSYAL DEVLET İŞLERLİĞİYLE HİZMETLERİN DENETLENMESİ

Türkiye’de 1982 anayasasının 56. Maddesinde “Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşın görevidir.” ibaresiyle çevre hakkı güvence altına alınmış olsa da işlerliği yeterli değildir.

KAYNAK:

- Van İlinde Şehir Planlama ve Çevre Sorunları Çalışma Grubu Sonuç Raporu (Y.Y.Ü) (2007)
- Çevre ve Orman Bakanlığı Çevre Yön.Gen.Müd. Van Gölü Havzası Koruma Eylem Planı (2008)

SEKRETERYA

Van Ticaret ve Sanayi Odası
İskele Caddesi No:51 Merkez / VAN
NVI Adres Kayıt No: 2051246128
Tel: (0 432) 210 00 55 (Pbx)
Faks: (0 432) 216 44 88
E-Posta : vantso@vantso.org.tr
SMS :532 752 65 65